

Grażyna Świdarska

LEKSYKON PRAWNO-BUDOWLANY

BHP w budownictwie od A do Z

Oficyna Wydawnicza

POŁcen
Spółka z o.o.

Warszawa 2009

© **Copyright by**
Oficyna Wydawnicza POLCEN Sp. z o.o.
Warszawa 2009

Redaktor
Maciej Czeszewski, Agnieszka Rychlewicz

Projektant okładki
Tomasz Drązek

Skład i łamanie
Włodzimierz Dudziński

Druk i oprawa
Agencja Reklamowa Mediator

Wszelkie prawa zastrzeżone

ISBN
83-89234-66-1

Wydawca
POLCEN Sp. z o.o.
ul. Żurawia 32/34, 00-515 Warszawa
tel. 022 622 29 62, fax 022 622 16 61
wydawnictwo@polcen.com.pl

www.polcen.com.pl
(księgarnia internetowa)

Od Wydawcy

Szanowni Czytelnicy,

oddajemy do Państwa rąk nową publikację pt. *Leksykon prawno-budowlany. BHP w budownictwie od A do Z*. Niniejsze opracowanie jest drugą po *Leksykonie podstaw budownictwa niskoenergochłonnego* L. Laskowskiego pozycją wydaną przez Oficynę Wydawniczą POLCEN, przygotowaną przez znawcę przedmiotu z zakresu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia – mgr inż. Grażynę Świdorską. Autorka jest głównym specjalistą w Gabinetcie Głównego Inspektora Pracy Państwowej Inspekcji Pracy. Od wielu lat zajmuje się bezpieczeństwem i ochroną zdrowia pracowników. Jest wykładowcą na kursach przygotowujących do egzaminu na uprawnienia budowlane. POLCEN wydał między innymi następujące pozycje autorki: *Prawo na budowie* (1999), *BIOZ w budownictwie* (2008). Grażyna Świdorska publikuje również artykuły w czasopiśmie *Budownictwo i Prawo*.

Leksykon prawno-budowlany zawiera ponad 1600 uporządkowanych alfabetycznie haseł, dane terminologiczne przyjęte z obowiązujących przepisów prawnych oraz z Polskich Norm z zakresu bezpieczeństwa pracy, techniki i technologii z dziedzin budowlanych, według stanu prawnego na dzień 31.10.2009 r. Na końcu książki znajduje się wykaz aktów prawnych, a także indeks haseł mający ułatwić Czytelnikowi odnalezienie interesującego go terminu lub zagadnienia. W kolejnym wydaniu leksykonu przewidujemy zamieszczenie indeksu w formie słownika polsko-angielskiego.

Gorąco polecamy tę publikację. Mamy nadzieję, że będzie ona służyła zarówno specjalistom, jak i studentom kierunków związanych z budownictwem i architekturą, a także wszystkim osobom pragnącym poszerzyć swoją wiedzę w zakresie obowiązujących wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy.

z poważaniem

Ryszard Sobolewski
wydawca

Wykaz cytowanych przepisów aktów prawnych

azb.	ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. <i>o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest</i> (jednolity tekst z 2007 r. Dz.U. Nr 42 poz. 276 z późn. zm.)
doz. tech.	ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. <i>o dozorcze technicznym</i> (Dz.U. Nr 122 poz. 1321 z późn. zm.)
k.p.	ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. <i>kodeks pracy</i> (jednolity tekst z 1998 r. Dz.U. Nr 21 poz. 94 z późn. zm.)
odp.	ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. <i>o odpadach</i> (jednolity tekst z 2007 r. Dz.U. Nr 39 poz. 251 z późn. zm.)
o.p.	ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. <i>o ochronie przyrody</i> (Dz.U. Nr 92 poz. 880 z późn. zm.)
s. zgod.	ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. <i>o systemie oceny zgodności</i> (jednolity tekst z 2004 r. Dz.U. Nr 204 poz. 2087 z późn. zm.)
plan.	ustawa z dnia 27 marca 2003 r. <i>o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym</i> (Dz.U. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.)
pr. atom.	ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. <i>prawo atomowe</i> (jednolity tekst z 2007 r. Dz.U. Nr 42 poz. 276 z późn. zm.)
pr. bud.	ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. <i>prawo budowlane</i> (jednolity tekst z 2006 r. Dz.U. Nr 156 poz. 1118 z późn. zm.)
pr. energ.	ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. <i>prawo energetyczne</i> (jednolity tekst z 2006 r. Dz.U. Nr 89 poz. 625 z późn. zm.)
pr. miar.	ustawa z dnia 11 maja 2001 r. <i>prawo o miarach</i> (jednolity tekst z 2004 r. Dz.U. Nr 243 poz. 2441 z późn. zm.)
wyr. bud.	ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. <i>o wyrobach budowlanych</i> (Dz.U. Nr 92 poz. 881 z późn. zm.)

Znaki objaśniające

- || oddziela warianty hasła
- | oddziela hasło podstawowe od następującego po nim podhasła (uszczegółowienia hasła)
- () obejmuje człon wymienny w strukturze hasła
- odsyła od obocznych i synonimicznych postaci hasła do hasła podstawowego, pod którym umieszczono treść artykułu hasłowego

Adaptacja budynku – to przebudowa, dostosowanie budynku do innych warunków użytkowania. (pr. bud.)

Aglomeracja – to miasto lub kilka miast o wspólnej granicy administracyjnej. (pr. bud.)

Agregat gaśniczy – to sprzęt gaśniczy mający zapas środków gaśniczych w ilości ponad 20 kg wyposażony w urządzenia umożliwiające samodzielne natchmiastowe prowadzenie akcji gaśniczej. (o.p.)

Akredytacja – to uznanie przez jednostkę akredytującą kompetencji jednostki certyfikującej, jednostki kontrolującej oraz laboratorium do wykonywania określonych działań. (s. zgod.)

Akta osobowe pracownika – to dokumentacja składająca się z 3 części i obejmująca:

I. W części A – dokumenty zgromadzone w związku z ubieganiem się o zatrudnienie, takie jak:

1. kwestionariusz osobowy,
2. świadectwo pracy z poprzedniego miejsca pracy,
3. dokument potwierdzający kwalifikacje zawodowe,
4. świadectwa szkolne,
5. oświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku,
6. dodatkowo (osoba ubiegająca się może przedstawić) dokumenty:

- a) potwierdzające umiejętności i osiągnięcia zawodowe,
- b) potwierdzające wszystkie okresy zatrudnienia,
- c) stanowiące podstawę do korzystania ze świadczeń socjalnych pracownika.

II. W części B – dokumenty dotyczące nawiązania stosunku pracy oraz przebiegu zatrudnienia pracownika, w tym:

1. umowa o pracę, a jeżeli umowa nie została zawarta na piśmie – potwierdzenie ustaleń co do rodzaju umowy oraz jej warunków, a także zakres czynności (zakres obowiązków), jeżeli pracodawca dodatkowo w tej formie określił zadania pracownika wynikające z umowy o pracę,
2. pisemne potwierdzenie zapoznania się przez pracownika z przepisami i informacjami obowiązującymi u pracodawcy,
3. karta wstępnego szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy,
4. oświadczenie pracownika będącego rodzicem lub opiekunem dziecka do 4. roku życia o zamiarze lub o braku zamiaru korzystania z uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem,
5. dokumenty dotyczące powierzenia pracownikowi mienia z obowiązkiem zwrotu albo do wyliczenia się,
6. dokumenty związane z podnoszeniem przez pracownika kwalifikacji zawodowych,
7. oświadczenia dotyczące wypowiedzenia pracownikowi warunków umowy o pracę lub zmiany tych warunków w innym trybie,

8. dokumenty związane z przyznaniem pracownikowi nagrody lub wyróżnienia oraz wymierzeniem kary porządkowej,
 9. pisma dotyczące udzielenia pracownikowi urlopu wychowawczego oraz urlopu bezpłatnego,
 10. dokumenty związane z obniżeniem wymiaru czasu pracy, a także dokumenty o czasie uprawnień do urlopu wychowawczego,
 11. orzeczenia lekarskie wydane w związku z przeprowadzonymi badaniami okresowymi i kontrolnymi,
 12. zaświadczenia o ukończonym okresowym szkoleniu w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 13. umowa o zakazie konkurencji, jeżeli strony zawarły taką umowę w okresie pozostawania w stosunku pracy,
 14. wniosek pracownika dotyczący ustalenia indywidualnego rozkładu jego czasu pracy,
 15. wniosek pracownika o zastosowanie wobec niego systemu skróconego tygodnia pracy,
 16. wniosek pracownika o zastosowanie wobec niego systemu czasu pracy, w którym praca jest świadczona wyłącznie w piątki, soboty, niedziele i święta,
 17. wniosek pracownika o poinformowanie właściwego inspektora pracy o zatrudnianiu pracowników pracujących w nocy oraz kopia informacji w tej sprawie skierowanej do właściwego inspektora pracy,
 18. korespondencja z reprezentującą pracownika zakładową organizacją związkową we wszystkich sprawach ze stosunku pracy wymagających współdziałania pracodawcy z tą organizacją lub innymi podmiotami konsultującymi sprawy ze stosunku pracy,
 19. kopia zawiadomienia powiatowego urzędu pracy o zatrudnieniu pracownika, uprzednio zarejestrowanego jako osoba bezrobotna,
 20. informacje dotyczące wykonywania przez pracownika powszechnego obowiązku obrony.
- III. W części C – dokumenty związane z ustaniem zatrudnienia, w tym:**
1. oświadczenie o wypowiedzeniu lub rozwiązaniu umowy o pracę,
 2. wniosek pracownika, w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia umowy o pracę z pracownikiem, z którym dotychczasowy pracodawca nawiązał kolejną umowę o pracę:
 - a) o wydanie świadectwa pracy w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia umowy o pracę z pracownikiem, z którym dotychczasowy pracodawca nawiązał kolejną umowę o pracę,
 - b) o niewypłacanie ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy,
 - c) o wydanie pisma z żądaniem przez pracownika wydania świadectwa pracy w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia umowy o pracę z pracownikiem, z którym dotychczasowy pracodawca nawiązuje kolejną umowę o pracę, bezpośrednio po rozwiązaniu lub wygaśnięciu poprzedniej umowy o pracę.
 3. kopia wydanego pracownikowi świadectwa pracy,
 4. potwierdzenie dokonania czynności związanych z zajęciem wynagrodzenia za pracę w związku z prowadzonym postępowaniem egzekucyjnym,
 5. umowa o zakazie konkurencji po rozwiązaniu stosunku pracy, jeżeli strony zawarły taką umowę,
 6. orzeczenia lekarskie wydane w związku z przeprowadzonymi badaniami okresowymi po rozwiązaniu stosunku pracy.
- Dokumenty znajdujące się w poszczególnych częściach akt osobowych powinny być ułożone w porządku chronologicznym

oraz ponumerowane. Każda z tych części powinna zawierać pełny wykaz znajdujących się w nich dokumentów. (k.p.)

Akumulator hydrauliczny | bezpieczny – to taki akumulator, który powinien być zainstalowany w układzie hydraulicznym w sposób umożliwiający:

- zastosowanie zaworu zabezpieczającego przed nadmiernym wzrostem ciśnienia wewnątrz akumulatora podczas ładowania,
- pomiar ciśnienia w akumulatorze,
- opróżnienie akumulatora,
- odłączenie akumulatora od układu hydraulicznego.

Spadek ciśnienia w akumulatorze hydraulicznym powinien być sygnalizowany na stanowisku sterowniczym za pomocą sygnałów optycznych lub akustycznych.

Na dźwigniku z akumulatorem hydraulicznym powinien być umieszczony w widocznym miejscu ostrzegawczy symbol graficzny lub napis o treści: „UWAGA! Akumulator hydrauliczny! Przed demontażem układu akumulator hydrauliczny odłączyć lub rozładować”.

Akwen – to obszar wodny np. jezioro, zalew, zatoka. (pr. bud.)

Alarm – to ostrzeżenie o zaistnieniu niebezpieczeństwa dla życia, mienia lub środowiska wymagającego interwencji. (o.p.)

Alarm pożarowy – to ostrzeżenie o pożarze, spowodowane przez osobę lub urządzenie automatyczne. (o.p.)

Alarm uszkodzeniowy || Sygnalizacja uszkodzeniowa – to automatyczna sygnalizacja, przekazywana akustycznie i optycznie, ostrzegająca, że w systemie występuje uszkodzenie. (o.p.)

Aleja – to droga dla pojazdów lub pieszych, obustronnie osadzona drzewami.

Amfiteatr – to część widowni wznoszącej się kuliście lub półkuliście.

Amortyzator – to część składowa sprzętu przeznaczonego do ograniczania udarowego działania siły, wywołanego nagłym powstrzymaniem spadania człowieka z wysokości, jest zakończona zatrzaśnikiem lub klamrą zaczepową i łączona w sposób rozdzielny z pozostałymi częściami sprzętu.

Antresola – to górna część kondygnacji lub pomieszczenia znajdująca się nad dzielającym je stropem pośrednim o powierzchni mniejszej od powierzchni tej kondygnacji lub pomieszczenia, niezamknięta przegrodami budowlanymi od strony wnętrza, z którego jest wydzielona. (pr. bud.)

Aparat oddechowy – to kompletny aparat z własnym zapasem sprężonego powietrza lub tlenu, umożliwiający pracownikowi oddychanie w ograniczonym czasie w atmosferze nienadającej się do oddychania.

Aparat oddechowy nadciśnieniowy – to aparat oddechowy, w którym wewnątrz maski twarzowej jest utrzymywane stałe ciśnienie, wyższe od atmosferycznego.

Aparat oddechowy regeneracyjny – to aparat oddechowy, zwykle tlenowy, w którym wydychane powietrze jest ponownie wprowadzone do obiegu, a zasilenie w tlen odbywa się przy stałym jego dozowaniu.

Aparat powietrzny – to aparat oddechowy ze sprężonym powietrzem, w którym wydychane powietrze nie jest ponownie używane, a dostarczenie powietrza świeżego jest regulowane przez zapotrzebowanie użytkownika aparatu.